

Workshop: De toekomst van de hogeschoolbibliotheek

Antwerpen - 20 juli 2012

Op elke studiedag wordt er wel eens een blik geworpen naar de toekomst en wordt naar uitdagingen en mogelijke nieuwe taken voor de hogeschoolbibliotheek gekeken.

De studiedag van 20 juli in Antwerpen stond volledig in het teken van deze onzekere toekomst. Maar in plaats van te luisteren naar uiteenzettingen moesten de ingeschreven hogeschoolbibliothecarissen zelf de spreekwoordelijke mouwen opstropen. Tijdens een 'MindSession', een spel onder leiding van Matthijs Leendertse, namen vier teams van telkens vier bibliothecarissen het tegen elkaar op. Tijdens het spel kreeg elk team de opdracht om een bibliotheek te ontwikkelen in functie van een 'uit het leven gegrepen' doelpubliek. Tijdens de verschillende bijzonder interactieve rondes moest met iPads een soort van ganzenbordparcours afgelegd worden. En net zoals bij het

gezelschapsspel, loerden ook hier onverwachte mee- en pijnlijke tegenvallers om de bibliothecaire hoek. Wat zou je doen wanneer je in het kader van een project extra budget krijgt? Hoe zou je dat budget besteden? Welke diensten zou je laten vallen wanneer een drastische besparing wordt opgelegd? Of ga je op zoek naar extra (commerciële) sponsoring? Het zijn maar enkele van de vele uitdagingen die binnen elk team moesten worden besproken. De gevonden antwoorden werden vervolgens na elke ronde voorgelegd aan de zaal. Dit leverde vaak pittige en interessante discussies op. Zo kende de vraag om commerciële partners binnen te halen zowel fervente voor- als rabiate tegenstanders. Maar over één zaak leken alle teams het wel roerend eens: de hogeschoolbibliotheek zal in de toekomst digitaal zijn of ze zal niet zijn.

De MindSession verplichtte de verschillende teams om van de gebaande paden af te dwalen en om met een creatieve bril naar mogelijke nieuwe wegen voor de bibliotheek te zoeken. De deelnemers waren na

afloop dan ook opgetogen over de soms verrassende wendingen die de discussies binnen hun team hadden genomen.

Het zou echter nog interessanter zijn om dit spel te spelen binnen de eigen instelling met ook andere deelnemers; docenten, studenten, beleidsverantwoordelijken. Ongetwijfeld vormt de interactie met deelnemers van buiten de bibliotheeksector een interessante meerwaarde. Welke nieuwe diensten zouden studenten en docenten met een extra budget opzetten binnen een bibliotheek? Welke services zouden ze laten vallen tijdens een besparingsronde? Hoe kijken anderen naar een samenwerking met een commerciële partner?

En alhoewel zeker tijdens deze namiddag de olympische gedachte over het belang van meedoen zeker van tel was, vermelden toch nog dat het team onder leiding van Sissi Loostermans het spel (nipt) won. Het dopingonderzoek loopt nog.

Paul Buschmann

VVBAD - Studiereis Zweden

Verslag 14 juni 2012

KONINKLIJKE TECHNISCHE HOGESCHOOL STOCKHOLM

De Kungliga Tekniska Högskolan is de grootste en oudste (1827) technische universiteit in Zweden met ongeveer 14.000 studenten, 1700 postgraduate studenten en 4600 personeelsleden.

De bibliotheek maakt deel uit van de afdeling School of Education and Communication in Engineering sciences en valt bijgevolg niet onder de administratie maar wel onder de onderwijsafdeling. Tot haar opdrachten behoren niet alleen de meer traditionele bibliotheektaken, er zijn ook afdelingen zoals Scientific publishing en Unit for information retrieval courses.

Het gebouw is een zeer geslaagde combinatie van oud en nieuw dat al als locatie voor verschillende (film)opnames gebruikt werd. Waar vroeger schepen gebouwd werden en de oude stookplaats was, bevinden zich nu verschillende open leesruimtes, een aparte stille ruimte, groepsruimtes, computerklassen en een archief. De bibliotheek heeft ongeveer 2500 bezoekers per dag. Deze bezoekers komen vooral voor de studieplekken want door het digitale aanbod daalt het aantal ontleningen (ong. 50.000) geleidelijk aan.

De rondleiding brengt ons onder meer bij de 'earlier collection', een mooie verzameling van 60.000 volumes oude en waardevolle wetenschappelijke werken. Door de numerus currens plaatsing krijgt men een interessant overzicht van de wetenschappelijke en industriële ontwikkelingen. Van deze oudste collectie is zeven procent gecatalogiseerd in Libris, een universitaire netwerkcatalogus. De collectie 1913-1980 is opzoekbaar

Foto's: Miche Bekaert.

in de gedigitaliseerde kaartcatalogus en de recente collectie in de eigen KTHB-catalogus, Libris of Primo.

De KTH hecht veel belang aan academisering en wetenschappelijk publiceren. Dit weerspiegelt zich in de werkzaamheden van de unit Publication infrastructure and bibliometrics. De ongeveer 50.000 KTH-publicaties worden bijgehouden en ontsloten in DiVA en er worden uitgebreide bibliometrische en publicatieanalyses uitgevoerd. Deze analyses zijn belangrijk voor het intern KTH-beleid maar daarnaast willen ze ook een bibliometrisch expertisecentrum zijn voor andere Zweedse onderwijsinstellingen. Met een indrukwekkende presentatie werden enkele resultaten van een grootse Research evaluation exercise (2012) voorgesteld.

Information retrieval courses is een andere KTHB-unit die zich focust op het zoeken naar en het gebruik van de gepaste informatiebronnen. Met een aanbod van 80.000 e-books en 200 databanken lijkt dit geen overbodige luxe. Enkele van hun aangeboden cursussen zijn verplicht maar er kunnen ook heel wat cursussen op vrijwillige basis gevolgd worden. Ook andere universiteiten, bedrijven en organisaties kunnen opleidingen aanvragen. Tamelijk uniek is dat de medewerkers van deze unit geen bibliotheekopleiding hebben maar allemaal een technische opleiding genoten. Ze hebben dan ook een grote kennis van relevante vakpublicaties en de specifieke vakterminologie. In het verlengde van deze unit wordt ook gestart met het Academic Resource Center dat zich wil gaan profileren als *A student's toolbox* waarbij men bijvoorbeeld een bibliotheekmedewerker kan boeken om bij opzoekwerk of het schrijven van een paper te helpen.

Conclusie: KTHB, waardevolle bewaarplaats van historische wetenschappelijke bronnen met vensters op universele digitale kennis.

Nathalie Verhelle

KULTURHUSET STOCKHOLM

Een objectief en volledig verslag schrijven over het Kulturhuset is niet mogelijk. Er was zoveel te zien en te horen, te voelen en te ruiken en zelfs te proeven, dat ik ervoor gekozen heb, een persoonlijke indruk neer te schrijven. Als je alles wil weten en begrijpen laat je dan verleiden door de website (<http://kulturhuset.stockholm.se>), maar nog beter ga zelf op pad.

Foto: Carol Vanhoutte.

Kulturhuset (Zweeds voor Cultuurhuis) ligt aan het drukke plein Sergelstorg. Het gebouw is ontworpen door Peter Celsing en werd op 15 oktober 1974 geopend. Het openen van een speciaal cultuurhuis maakte deel uit van de plannen van de gemeente Stockholm om het hele stadscentrum te vernieuwen.

Het gebouw biedt een ruim cultureel aanbod gaande van een filmzaal Klara Cinema, het Stockholms Stadstheater, tentoonstellingsruimten, restaurants, winkeltjes tot bibliotheken. Het doet wat denken aan de werking en het concept van Centre Pompidou in Parijs, alhoewel bibliotheken daar een kleinere rol toebedeeld krijgen. Een aantal jaren geleden heeft men het hele bibliotheekconcept van het Kulturhuset herdacht. Dit leidde tot de opening van vijf deelbibliotheken vanaf 2010.

Enkele cijfertjes en feiten om het geheel even te kaderen. Er zijn 34 personeelsleden, elk personeelslid werkt in een van de vijf bibliotheken. Het gebouw trekt zo'n 1.800.000 bezoekers per jaar, waarvan zo'n 1.300.000 voor de bibliotheek. Een Zweedse bibliotheekpas is gratis en met deze pas kan je terecht in alle bibliotheken en inleveren van de materialen mag ook in alle bibliotheken. Hierdoor kan men wat onze Zweedse collega's Profiled Libraries noemen, ontwikkelen. Tijdens ons bezoek krijgen we er enkele te zien: vijf hier in het Kulturhuset en de Underground of Metrobibliotheek.

Bij het binnenkomen van het gebouw ontdekt de bezoeker de Plattan Bibliotheek, de naam verwijst naar het grote plein voor het gebouw. Voor 2010 was de inkom van het Kulturhuset niet echt aantrekkelijk: donker en wat verlaten. Men zocht naar een blikvanger om de bezoeker vanaf het

eerste moment te boeien. Dit leidde tot de opening van de Plattan bibliotheek in 2010. Een centrale balie, voor info over alles wat in het Kulturhuset gebeurt, domineert de ingang. Rechts hiervan vind je de zelfscaninlever- en uitleenfuncties van de Plattan bibliotheek. De bibliotheek, de koffieruimtes, de winkeltjes, vormen één grote ruimte waar alles in elkaar doorloopt. Men noemt dit *'the library flows out'*.

De collectie fictie en reisgidsen is voornamelijk frontaal geplaatst in lage ronde, witte rekken. De romans staan per genre: geschiedenis, biografie, humor, angst, erotiek, ... De gebruikers van deze bib zijn vooral browsers, diegenen die een specifieke titel zoeken zullen eerder gebruik maken van de Stadsbibliotheek. Het personeel staat dicht bij de klant door middel van kleine informatiebalies en 'floorwalking'. Ze promoten hun lievelingsboeken via affiches, praten erover met de gebruikers en gebruiken hun persoonlijke kennis om de collectie op te bouwen.

Even verderop beland je in een aangelegde, uitnodigende ruimte waar de kunstboeken al open liggen om er een kijkje in te nemen. Een kunstenaar in spe oefent haar tekentechnieken. De ruimte is erg populair en een rustpunt op deze drukke benedenverdieping.

Plots ontdekken we een beeldscherm waar je gratis, vooral luisterboeken kan opladen op je iPhone. Jammer voor ons, enkel in het Zweeds. Enkele etages hoger belanden we in de Muziek- en Film bibliotheek. We vinden hier een enorme collectie cd's, omschreven als een archief van internationale muziek. Omdat andere bibliotheken deze collectie afbouwen, is het hier een enorm succes. De collectie dvd's is eerder beperkt. Een collectie

van zo'n 200 vinylplaten kan ter plekke beluisterd worden. De bibliotheekmedewerker van dienst zorgt steeds voor een muzikje op de achtergrond. Het podium wordt zeer veel gebruikt en op vrijdagnamiddag is er steeds een dj aanwezig. We verpozen in designmeubilair: oranje gevlochten zetels of een soort van plasticen luchtbel.

De stripbibliotheek biedt een overweldigend aanbod cartoons en graphic novels. Voor de rekken koos men oranje en groene tinten. Deze collectie dient om gebruikers te lokken. Een tip voor ons in Vlaanderen: plaats deze collectie op de voorgrond om een ander publiek aan te trekken o.a. mannen en jongeren. We zien het hier in het Kulturhuset, in de Metro bibliotheek, maar ook bijvoorbeeld in Nederland in de stationsbibliotheek van Haarlem.

En dan ontdekken we de Tio Tretton: 10-13 bibliotheek. De naam zegt het al: voor kinderen van 10 tot 13 jaar. Men koos bewust voor deze doelgroep: ze horen niet bij de jongeren, maar ook niet bij de kinderen. Een beschrijving geven van deze bib is onmogelijk.

Enkele uitgangspunten die mij bijgebleven zijn:

Volwassenen zijn hier niet welkom. Enkel de kinderen mogen binnen. Ze laten hun schoenen achter in een kastje en lopen op sokken: huiselijke sfeer (in Scandinavië loopt men binnenhuis altijd op sokken), maar daardoor kunnen de speeltuigen ten volle benut worden.

Het personeel heeft geen bibliotheekachtergrond, maar wel affiniteit met boeken en kinderen. Men koos voor een journalist, een archeoloog, een kunstpedagoog, politiek wetenschapper, een muziekpedagoog en een bibliothecaris. Ze maken de collectie, maar vooral begeleiden ze de kinderen in hun vrije tijd.

Het is een bibliotheek voor alle zintuigen. Een volledig ingerichte keuken, een opnamestudio, een toneelruimte met computers (los van het netwerk om te experimenteren), avontuurlijke klimtoestellen, gezellige hangplekken, een vertelhoek, maar ook overal boeken. Men probeert kinderen allerhande soorten verhalen aan te bieden. Men vertrekt vanuit ervaringen, samen bezig zijn, inspelen op wat de kinderen zelf willen doen, maar geen vooraf geplande workshops.

Op de bovenverdieping bevindt zich de Barnbibliotheek. We verbaasden ons al over het verkeerslicht op de voorgevel.

Groen licht wil zeggen nog een plaatsje vrij in de babyafdeling: de bezoeker ziet dit reeds vanbuiten omdat buggy's beneden in de buggyparking achtergelaten moeten worden.

De Barnbibliotheek bevat drie compartimenten aangepast aan de leeftijd van de kinderen. Een avonturenruimte om te spelen en op verkenning te gaan, ouders kunnen er niet in. Een baby- en peuter-ruimte waar ouders met hun allerkleinsten terecht kunnen met boekjes voor de kinderen op peuterhoogte, iets hoger de voorleesboekjes en nog hoger de informatieboeken over opvoeding. Een ruimte voor kinderen die zelf kunnen lezen met centraal een enorm huis op kindermaat waar ze lekker gezellig kunnen lezen. Ook hier worden ervaringen gecombineerd met boeken.

Iets verderop is er nog een lokaal waar steeds kunstenaars aanwezig zijn om de bezoekers te helpen bij hun creatief bezig zijn. Alle mensen, jong en oud, worden gestimuleerd in hun creativiteit en artistiek bezig zijn. Het bezoek sluiten we af met een hapje en drankje in één van de verschillende horecazaakjes en een bezoek aan de designshop en boekenwinkel.

Annemie Arras

EVERYTHING DESERVES A SECOND CHANCE... SO DOES SOUND!

Professional sound restoration, digitalisation and archiving services for Film, TV and Music.

vibe :
STUDIOS

Vibe Studios

www.vibestudios.eu

DIGITALISATION
RESTORATION
ARCHIVING

Industriepark - Drogen 14/207 • B-9031 Drogen • Belgium

Tel. +32 (0)9 277 92 54 • +44(0)2035824086 • mail@vibestudios.eu